

Hoezeer het ons leed doet, wanneer weer een predikant tot scheuring overgaat, aan den anderen kant wordt de toestand er gezonder door, wanneer een krypto-schismatieke als schismatieke openbaar wordt.

Maar dat mag ons niet wantrouwend tegenover allen maken.

Als De Wisse schouwt en zich bij de Christelijke Gereformeerde Kerk voegt, zal men toch niet voor slaan om alle predikanten te laten verklaren, dat zij de Gereformeerde Kerk beschouwen als de zuiverste openbaring van het lichaam van Christus.

Er laten zich toestanden denken, dat zulk een algemeene onderteekening in het profijt der kerken moet geacht.

Maar dan moet de kerk in verval zijn.

Dan moet een dwaling zoo diep zijn ingevreten, dat speciale behandeling onmogelijk is geworden.

Daarvan is thans echter geen sprake.

Of wij het dan voor uitgesloten houden, dat er nog meer krypto-schismatieken zijn?

Deze vraag mag o.i. ons niet bezig houden.

Met de hypocrieten hebben de krypto-schismatieken (men lette op het derde der vergelijking!) dit gemeen, dat wij ze niet kunnen onderscheiden van anderen.

Doch gelijk er zoo gepredikt moet worden, dat de hypocrieten het in de kerk niet kunnen uithouden, tenzij zij zich bekeeren en alzoo ophouden hypocriet te zijn, zoo hebben ook onze kerken zulk een trouw aan de belijdenis aan den dag te leggen, dat het den krypto-schismatieken te warm wordt.

Eenerzijds blijve men de waarheid, door Assen en Groningen gehandhaafd, op overtuigende wijze verdedigen, in de hoop, dat mogelijke krypto-schismatieken de oogen voor hun dwaling opengaan.

Anderzijds wordt door het jongste geval van scheuring de ernstige vraag gesteld: wilt gijlieden ook niet beengaan?

Overigens heeft het bedoelde geval niets verontrustends voor ons kerkelijk leven in zijn geheel genomen.

Dat predikanten hun kerk en ambt ontrouw werden, kwam in het verleden meer voor en is voor de toekomst niet te keeren.

Slechts in het algemeen kan krypto-schismatieken, indien er zich nog onder ons bevinden, worden loegeroepen: weest oprecht!

HEPP.

HET BOEK VAN DE WEEK.

Mystiek. Haar vormen, wezen, waarde, door Dr. W. J. Aalders, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Groningen.
J. E. Wolters C. M. — Groningen—Den Haag, 1928.

„Het is een hachelijke zaak over mystiek te schrijven.”

Zoo begint prof. W. J. Aalders het boek, waarvan we hier den titel noemen.

Dit klinkt bijna als een verzuchting.

Men hoort er als het ware het gekluk der spreekwoordelijke loden schoenen in, waarmee iemand zich op weg begeeft.

En wanneer die weg meer dan een half duizend bladzijden lang is, gelijk hier het geval is, moet men zijn moed bewonderen.

Prof. Aalders heeft reden voor zijn verzucht.

Druk wordt er over mystiek geschreven.

En druk wordt er aan mystiek gedaan.

Doch zij, die erover schrijven, nemen gewoonlijk een andere houding tegenover de mystiek aan dan zij, die er aan doen.

Sinds de Aufklärung is de theologie en de godsdienstfilosofie de mystiek niet gunstig gezind. En vooral zij, die uit de school van Ritschl voortkwamen, meenden zich geroepen tegen haar als tegen een ontwaardingsverschijnsel te waarschuwen. Zelfs orthodoxen van den uitersten rechtervleugel deden daaraan mee. Zoo dragen de meest uiteenlopende geestesrichtingen steunen aan om haar daarmee te kneuzen, neer te werpen, te doodden.

Het opmerkelijke daarbij is, dat men het er niet over eens is, wie men nu eigenlijk steunt. Telkens komen er nog nieuwe bij. Men zou zeggen, dat, om te weten wat zij misdoet, haar wezen moet vaststaan. Maar terwijl de mond over haar wezen twist, neemt de hand een steen op. Waarvan zij zich schuldig heeft gemaakt, kan niet beslist worden. Alleen geldt dit als een axioma: zij is schuldig.

Als echter de mannen der officiële wetenschap bij het invallen van het duister hun bedrijf hebben gestaakt, sluiten geesten, die op den naam van modern prijs stellen, naar den steenhoop toe, halen de blanke vleeschmassa eronder vandaan, wrijven haar in met een of ander middel, dat de levensgeesten opwekt, passen de kunstnatgeademhaling op haar toe, betoveren haar tot bezieling en zwaaient voor haar de wierookvaten. De mystiek is in onzen tijd in trek. Het woord alleen geeft reeds eerbetoon aan een streven. In de salons zijn mystieke dichters in trek.

Zoo is het nu eenmaal in de wonderbare wereld, die wij de onze noemen. Als de zon hangt aan den hemel staat, wordt de mystiek door gekrakte en gebefte heeren begrepen. Als de schemer valt

wordt bij sprookjesachtig toortslicht de ethische figuur der mystiek door scherpgetrekkende silhouetten met oogen, die dweepstralen schieten als in processie rondgedragen.

Hier heeft men slechts één van de duizend en één tegenstrijdigheden van onzen tijd.

Er blijven er nog duizend over.

Prof. W. J. Aalders echter, ofschoon man van officiële wetenschap en alzoo aan zijn stand verplicht krachttermen hard als keien naar de mystiek te slingeren, neemt het voor haar op. Hij neemt het voor haar op op klaarlichten dag en loopt in de rij der duistere dweepers niet mee.

Van hem was niet anders te wachten.

Hij heeft in deze anteceden ten.

Men wist reeds wat men aan hem had.

Een belangrijk deel van zijn leven heeft hij aan de mystiek gewijd en telkens in brochure gebodschapt, dat hij haar waardeerde.

Dit boek zet de kroon op zijn jarenlangen arbeid.

Hier voegt een eeresaluut.

Zijn levenswerk zal misschien ramor in casa brengen bij de mannen der officiële wetenschap.

Misschien ook de diepe stilte der negeering.

Voor die negeering kan bij voorbaat verontschuldiging worden uitgedacht.

Hij schreef in het... Nederlandsch. In soepel, in smakelijk, hier en daar zelfs in schitterend Nederlandsch. Maar Nederlandsch blijft Nederlandsch. Daarvan kan men notitie nemen als het zoo eens uitkomt.

Prof. Aalders deed meer, waarmee wij onze ingomenheid moeten uitspreken, dan dat hij de mystiek weet te waardeeren. Hij vindt zelfs in het Oude Testament een van de bronnen der mystiek. En het was zoo eendrachtig door vele mannen van de officiële Oudtestamentische wetenschap uitgemaakt, dat er in die boeken geen greintje mystiek voorkomt! Hij verzet zich tegen die uitspraak! Hoe durft hij!

Daarenboven neemt hij een principieel onderscheid aan tusschen christelijke en niet-christelijke mystiek. Volgens hem is het christendom normatief en staat daarom kritisch, keurend tegenover alles wat zich als mystiek aandient. Ook hiermee komt hij met het oordeel van hen, die zich de vertegenwoordigers der officiële wetenschap voelen, in konflikt. Zij vinden het enghartig om alleen binnen het christendom de ware mystiek te zoeken.

En om nog dit te memoreeren — prof. Aalders heeft den euvelen moed om zelfs bij Calvijn mystiek te ontdekken! Dit strookt in het geheel niet met het Calvijn-beeld, dat men zich buiten den kring van de Calvinisten zelf had gevormd. Calvijn een mysticus! Het lijkt schier een contradictio in terminis!

Voor ons zijn dit allemaal redenen om het boek van prof. Aalders in hooge waarde te houden.

Ons land maakt hiermee te midden van de omvangrijke literatuur, welke op vreemden bodem hierover verscheen, geen slecht figuur.

Hoezeer we echter zulk een prestatie en zulk een moed bewonderen, wij mogen onze teleurstelling niet verbergen.

We zullen ons wel wachten voor het nietszeggende, voor het dooddoenerige vonnis: dit is nog niet HET boek over de mystiek.

Natuurlijk niet.

HET boek over de mystiek zal door geen sterveling geschreven worden, net zomin als HET boek over de scholastiek, HET boek over Augustinus, HET boek over... men vult zelf maar in.

Liever wil ik trachten aan te wijzen, waar de oorzaak van den onbevredigenden indruk, welke dit boek achter laat, onzes inziens ligt.

Zij is — om een beeld aan een aangename vakantiebezigheid: het fotografeeren te ontleenen — hierin te zoeken, dat prof. Aalders niet scherp instelt.

Dat blijkt reeds aan het begin.

Daar heeft hij het over de moeilijkheid om een gezichtspunt te vinden, vanwaaruit de mystiek zich laat overzien. Hij voor zich kiest dat gezichtspunt in de theologie. En dan laat hij er dadelijk op volgen: „En bij de theologie denk ik bepaaldelijk aan de godsdienstfilosofie”.

Tusschen theologie en filosofie, in dit geval: godsdienstfilosofie, wordt door hem niet scherp onderscheiden.

Hij voelt dat zelf ook.

Vandaar dat hij er aan toevoegt: „Ik ga hier geen uiteenzetting geven van de encyclopaedische vraagstukken der theologie. Ik plaats alleen, als door weinigen weersproken, de stelling, dat de theologie te doen heeft met de wetenschappelijke behandeling van den godsdienst en dat de godsdienstfilosofie in het bijzonder is belast met de vraag naar het wezen, de waarheid en de waarde van den godsdienst”.

Door weinigen weersproken?

Zou prof. Aalders hier in het geheel niet gedacht hebben aan de Gereformeerde theologen, die de stelling dat de godsdienst het object is van de wetenschappelijke theologie, niet voor hun rekening nemen?

Van een man als prof. Aalders mag niet ondersteld, dat hij de Gereformeerden als een quantiteit négligable beschouwt!

Hij moet alzoo in oprechtheid meenen, dat zij

met zulk een opvatting van theologie vrede kunnen nemen.

Toch vergist hij zich.

Voor de Gereformeerden is het object van de theologie de Godsopenbaring en niet de godsdienst. Zij kunnen zich aan een omschrijving als die van prof. Aalders niet gewonnen geven.

En nu zegt intuïtie prof. Aalders wel, dat het zoo nog niet heeltemaal in het reine is. Daaruit is de zinsnede te verklaren: „Ik begeef mij nog niet in den strijd, die door de tegenstelling: theologie—godsdienstwetenschap pleegt te worden ont ketend”.

Maar hij prefereert dat min of meer onscherpe. Want geeft hij het prijs, dan bevindt hij zich midden in den strijd.

En hoeveel moed hij ook heeft betoond door het voor de mystiek op te nemen, hij wil geen strijd tot het einde toe.

Hij wil den strijd niet uitstrijden.

Dit mag niet toegeschreven aan gemis aan persoonlijkheid. Hierachter werken geestesstructuur en milieu.

Het kontrastrijke wordt door prof. Aalders niet begeerd.

Maar daarom verdwijnen dan ook uit zijn teekening van de mystiek tegenstellingen en onderscheidingen, welke in de werkelijkheid bestaan.

Ofschoon hij de scheiding erkent tusschen christelijke en niet-christelijke mystiek, blijft hij toch in gebreke de scheidslijn aan te geven.

In plaats van de Godsopenbaring, maakt hij het christendom normatief. Daardoor verspeelt hij evenwel de norm om te beoordeelen, wat in het christendom werkelijk christelijk is en wat niet.

Hij leidt het begrip der ware mystiek niet af uit de Schrift, maar hij rubriceert haar uitspraken, welke hiervoor in aanmerking komen eenvoudig onder de verschijningsvormen van de mystiek naast vele andere.

Hij bedient zich bij zijn beschouwing van de phaenomenologische methode van Scheler, hoewel weer niet konsekwent en onder duchtige reserves.

En een der kenmerken van deze methode is, dat zij het normatieve van de Schrift op zij schuift.

Onder de onderscheidingen, welke door den schrijver in schemer worden gezet behooren ook die tusschen mystiek en religie en die tusschen mystiek en geloof.

Over de eerste handelt hij breedvoerig, maar de juiste verhoudingsbepaling onthoudt.

De laatste schijnt hij min of meer uit te wisschen.

Zoo zouden we kunnen voortgaan.

Veel en velerlei brengt prof. Aalders bij zijn onderwerp te pas: de kosmos, het leven, de zedelijkheid, de samenleving, de kunst, de cultuur, de psychologie, de kenleer, de theologie, de ethiek, de sociologie, de aesthetiek enz.

Maar gedurig stuit men weer op gemelde eigenaardigheid.

Hij wil de mystiek gaarne in haar synthetische betekenis zien.

Doch vergeet hij niet te zeer, dat een goede synthese, wanneer zij door onzen geest gekonstrueerd wordt, een scherpe analyse onderstelt?

Op meer dan één plaats wordt er in dit boek gehandeld over het wezen der mystiek.

Maar wanneer men het sluit en zich afvraagt: wat verstaat nu de schrijver onder mystiek, zal men of een zeer omslachtig antwoord moeten geven of elk antwoord schuldig moeten blijven.

Dat is voor een boek kritiek.

Evenwel belet ons dit niet om zijn verdiensten, waarvan ik er enkele opsomde, ten slotte nog eens te accentueeren en zijn schrijver te danken voor den materialenrijkdom, welke hij nu in dienst van de gemeenschap stelde.

Niet alleen landgoedsbezitters verdienen den dank van het publiek, wanneer zij aan het publiek vrije wandeling toestaan in hun uitgestrekte bosschen, maar meer nog de bezitters van geestelijke goederen, welke zij moeizaam hebben verworven, wanneer zij daartoe door publiciteit den toegang voor ieder openen.

HEPP.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Pers-stemmen.

De Synode van de Chr. Ger. Kerk in Amerika. II.

Inzake de volgorde in den eeredienst heeft de Synode te Holland, Michigan, een beslissing genomen.

Naar de Am. „Wachter” meldt is zij deze:

1. Votum	1. Psalm [Votum]
2. Zegenroef	2. Voorgebed of
3. Psalm	3. Zegenroef
4. Lezing der Wet en van de hoofdsom der Wet naar Matth. 22 indien begeerd.	
5. Belijdenis der zonden of boetpsalm (of beide).	
6. Absolutie.	
7. De Twalf Artikelen (door den leeraar of door den leeraar en de gemeente te zamen).	
8. Psalm.	
9. Algemeen gebed, besloten met het gebed des Heeren (het laatste alleen door den leeraar of mede door de gemeente).	
10. Collecte en Psalm.	

11. Gebed te laten
12. Schrift
13. Predik
14. Dankz
15. Psalm
16. Zegen.

Deze v
Met het o
dere week
dragen de
Ook bes
raden aan
hun geme
aangenom
den, zond
meenten i
verwacht
kerkerade
kerkvisita
gang is.
De Syn
wen ge
openba
dan die
zijn op
nomen we
kelijke ee
houden z
wezen we
en dat zij
dezen an
zullen da
eigen ha
gen den
De Chr.
dus vor v
Bij ons
dit punt e
Zelfs me
hierover
Wij kun
dan geluk
maaktheid
Vooral
vinistische
absolutie i

(Inzending
nederland)

Verleden
het zetje
Ik was ju
nog in ee
uitslag, st
bevredigin
teerden, c
serveer
ner wege
innerden.
En nu
gezet.
Daarom
staat van
persakker

Dr H.

De uit
aansluit
verenig
len”, be
eens lid
En als
H. V. a
geven a
dan het
verband
naar de
Ook l
steit is
Heer
lid zijn
derland
Heer
lid zijn
derland
De l
moeten
Kerken
Of ik
Onze
hoofdza
samen
land”.
Beter
Kerken
inter-k
t Gu
wetens
refo
Gerel
dunnin
De he
Kb. Am
Het
aangem
voorste
om-zee
sultaat
lijk gez
on 3 H
Comm